

Тақырыбы: “Сауда үстемесі”- экономикалық көрсеткішінің мағынасы мен сипаттамасы. Дәріхана ұйымдарында тауар талдау, жоспарлау және болжау.

Орындаған: Мұқаш.А.Ө

Тексерген: оқытушы Адибаева.Г.К

Сауда үстемесі – халыққа тауарды (өнімді) өткізу кезінде сауда кәсіпорындары немесе басқа кәсіпорындар белгілейтін үстеме. Олардың тауарды сатумен және операциялардан пайда алумен байланысты жұмсаған шығынның өтеу үшін қолданады. Оның мөлшері үкіметтің немесе бағалау органдарының шешімімен белгіленеді.

Тауарлар қорын нормалау

Жоспарлы жылға *тауарлар қорының* сомадағы абсолюттік көрсеткіші көтерме бағадағы біркүндік сату жоспарының күндердегі тауарлар қорының жоспарлы нормативіне бөліндісі ретінде есептеледі.

Тауарлар қорының нормативті жыл сайын жоспарлы кезеңнің соңына, сонымен бірге сәйкес тоқсандағы айналымды ескере отырып әрбір тоқсанның соңына белгіленеді.

РАБОТЕН КАЛЕНДАР
2015 жолына

АЙ	ЖАЛПЫ САНАҚ	ЖАЛПЫ ҚАҒАЗ	ЖАЛПЫ ҚАҒАЗ
ҚАШТАН	27	88	
ҚЫШТАН	31	88	
ҚАҒДАН	31	88	
СҰЙ	30	88	
МАЙ	31	88	
ЖУН	30	88	
ТАУ	31	88	
ЖУЛДЫЗ	31	88	
ҚАШТАН	31	88	
ҚЫШТАН	31	88	
ҚАҒДАН	31	88	
СҰЙ	30	88	
МАЙ	31	88	
ЖУН	30	88	
ТАУ	31	88	

Әрбір тоқсандағы тауарлар қорының нормативті әрбір тоқсанның тауарлар қорының сомадағы нормативін сәйкес тоқсандағы жоспарлы біркүндік айналымға бөлу арқылы анықтайды.

ДП номенклатурасындағы қорды басқару сапасын бағалау үшін сонымен бірге айналыс көрсеткіші, яғни ДП тұтынылуының орташа қорға қатынасы қолданылады.

Тауарлық қамтамасыз етуді (жабынды) есептеу

$$П - Р + \Delta O + E + \Phi + Г$$

- $П$ – жалпы қажеттілік – тауарлық қамтамасыз ету (түсу жоспары);
- $Р$ – дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдардың сату көлемі;
- ΔO – тауарлар қорының өсу қарқыны
- E – табиғи шығынның орнын толтыру
- Φ – әртүрлі себептер бойынша препараттарды тізімнен шығарудан болған жоғалулардың орнын толтыру үшін қор (мысалы, жарамдылық мерзімі өткен препараттарды тізімнен шығарудан болған);
- $Г$ – сұранысты өзгертуге резерв.

Дәріханада қарапайым есептеулер жүргізіледі. Тауарлардың түсуі тауарлық баланс формуласынан шығарылады:

$$T = C + ҚБ - Қс$$

Тауарлардың түсуі көтерме бағада есептеледі, сондықтан тауарлық теңдеудің барлық элементтері сәйкес бағада болуы керек.

Осы формула бойынша бір жылға тауарлардың түсуі болжанады. Көптеген дәріханаларда тауар жыл бойына, тіпті айына бірнеше рет түседі

Ақшалық заттардың қорын нормалау

- Ақшалық формадағы айналымдағы заттар дәріханада қысқа мерзімдік болады, сондықтан оларды нормалау қарапайым. Ақшалық заттар қорының жалпы нормативін кассадағы ақшалық заттар қорының нормасын және жолдағы (банкке түсімді өткізуге арналған) ақшалық заттардың орташа сомасын қосу арқылы анықтайды.
- Кассадағы нақты ақшалық заттардың шекті лимиті әрбір дәріханадағы түсімді инкассациялау тәртібі мен өткізу мерзімдерін ескере отырып белгіленеді

- Дәріхана ұйымының айналымдағы заттарын талдау және жоспарлау бойынша жүргізілген есептеулердің негізінде жоспарлы кестені құрайды, онда тауарлар қорының және ақшалық заттардың бір жылға және тоқсандар бойынша күндердегі және сомадағы нормативі және сомадағы өзге активтердің нормативі көрсетіледі.
- Дәріхана тауарлар айналысын жылдамдату жолдарын іздейді және тауарлардың жатып қалуын болдырмайды.
- Жаңадан ашылатын дәріхана үшін айналымдағы заттардың нормативін жоспарлау ұқсас жағдайдағы дәріхананың көрсеткіштерінің негізінде жүргізіледі.

ӘДЕБИЕТ

- *Негізгі:*
- 1. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации. – Москва: Медицина, 2004. – 716 с.
- 2. Лоскутова Е.Е. Управление и экономика фармации. Фармацевтическая деятельность. Организация и регулирование. – Москва: АCADEMIA. – Том I. – 2003. – 447 с.
- *Қосымша:*
- 1. Криков В.П., Прокопишин В.И. Организация и экономика фармации. – Москва: Медицина, 1999. – 624 с.